

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13335

DER REGNVORIM UN DER

Carl Ewald

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ה'תרפ"א
אין פריער
אויף דער
קארל עוואלד.

№ 16.

קארל עוואלד.

דער באטשאן == און == דער רעגנווארים

(פון דער סעריע, מעשהלאך פון דער נאמור')

אויפגעגעבן
דורך יצחק וויינשטאט

פארלאג
, קודמור-ליגע,
ביטליסטאק
1920
—
—

דרוק ב. פרושטאנסקי, ביטליסטאק.

דער יודישער פרישקאמער
פאר ענגליש און פראנצויזיש

קארל עוואלד.

דער רעגנוואַרים און דער פאמישאַן.

(פון דער סקרייט, מעשהלאך פון דער נאטור.)

איבערוועצט
דורך יצחק וויינשטאַט.

— פארלאנג —

„הולטור-ליגע“

ביאליסטאק.

—

דער רעגנווארים

און דער באמשאן.

ריכטיק אינמיטן פון אן אלטן, פארלאזענעם גארטן
איז געשטאנען אן אלטע הויז, און ארום גארטן, פון
אלע זייטן, אויף וויפיל ס'האט נאָר געקענט פאר-
כאפן די אייג, האָבן זיך געצויגן גרינע, שמעקעדיקע
לאַנקעס.

די הויז האָט געהאט אַ שטרויענעם דאך, וועל-
כער איז געווען אינגאנצן באוואקסן מיט בלושטש.
די לאנגע, גרינע בלעטער פון בלושטש האָבן ארום-
געוויקלט דעם גאנצן קוימען אויפן דאך, זינען ארי-
בערגעקראָפן איבער אים און פלעגן אראָפהינגען
פון דאך אויף ביז איבער די פענסטער, אזוי, אז ס'האָט
געקענט מינען, אז זי זינען געווען פארהאנגען מיט
שווערע, גרינע גארדינען. דאָס האָט אויסגעזען אַזוי
זייער שיין, אָבער די שטרעלן פון דער זון האָבן

צוליבן בליושטש ניט געקענט אריינדרוינגען אין די
צומערן פון דער הייז.

קיינער האט אָפּער דערפון קיין ענמת נישט
געקאמט, ווייל די אלטע הייז איז שוין יאָרנלאנג גע-
ווען פוסט אין ניט באוואוינט.

אמאל מיט א סך יאָרן צוריק, האָט אין דער
הייז געוואוינט א בומר, נאָר זיין ווייב אין קינדער
זינגען קראַנק געוואָרן פון ווילנאָמיש אין זינגען גע-
שטאַרבן. דער בומר איז אוועקגעפאָרן, און מער האָט
שוין קיין אנדער מענש ניט געוואָלט דאַרטן וואוי-
גען. איינזאָם און פארלאָזן איז געבליבן די אלטע
הייז. די וועגס זינגען באַדעקט געוואָרן מיט שומל,
דער קעלער איז פאַרלאָפן געוואָרן מיט וואסער, און
די פאַרלאָנגעס זינגען צופוילט געוואָרן, אין נאָרסן,
וואָס ארום דער הייז, האָבן די בוימער געוואָקסן, ווי
זי האָבן געוואָלט, קיינער האָט אײף זי ניט אכטונג
געגעבן, און די סטעוועקעס זינגען פארוואַקסן גע-

וואָרן מיט גראָו.

דערפאר אָבער הינטערן גאָרטן, אייף די גרונע,
שמעקערקע לאַנקעס, האָבן וויסער זיך געפאשעט
און געטרוטשעט קיין אין אין די פֿארנאכטן און
אָונטן פלעגן פון די טיפּע גראַפּנס אַרויס פארציען
א קאַנצערט די זשאַבעס. און ווען ס'פלעגט קומען
די צייט פֿין שנערן די הע, פלעגן זיך דאָ אראָפּ-
לאָזן די אַרבעטער פֿון דעם שכנותדיקן נוט, פלעגן
אַראָפּגעציען די הע, זינגען לידער, אָנלעגן הויכע
וועגענער מיט פרוש-אנגעשנוטענע שמעקערקע גראָו
און עס אוועקפורן אהעם. האַפּט-צייט פלעגט ביי-
שעווען די זאווערולע און אַרומציען די בוימער אין
גאָרטן, ווינטער פלעגט אלץ: אן די הויז, אן דער
גאָרטן, אן די גרויסע, ברעטע לאַנקעס זיין באַדעקט
מיט אַ פּרעס-ווינטער קאלדרע פֿון שניי.

אין ווען דער שניי פלעגט צוגען, ווען פֿעלדער
אין לאַנקעס פלעגן ווידער אָנהויבן גרונען, אין די

נאסור ארום פלעגט זינגען שירה, דעם אַנקומענ-
דיקן פּרילינג, — פלעגט דאָ קימען צופליען דער
באַטשאַן.

ער האָט זיך אויפגעכייט זיין נעסט אויפן דאך
פון דער אלטער, פארלאזענער הויז; און ציט דער
כומר אין אוועקגעפארן, פלעגט ער אלע יומער דאָ
לעבן. פאר ווילנאָש האָט ער ניט מורא געהאט,
הייל זיין נעסט אין געווען גענוג הויך. די סביבה
אָפער ארום אין אים זייער געפעלן געוואָרן אין אין
אום געווען זייער צום האנט. דואיק פלעגט ער זיך
ארוםשפאצירן איבער די פיל וועגעלאך און סטעזש-
קעס פֿין גארטן, קומער פלעגט אים ניט שטערן, ער
אלץ אין געווען דער אמניקער בשלעבאָם איבער
דער גאנצער הויז. לאנג, לאנג וואָלט ער באדארפט
זוכן, פרי צו געפינען אזא אוצר פון זשאבעס, ווי
ס'האָבן פארמאָגט די גרויסע, גרינע, זומפיקע לאַג-
קעס אַרוב. ער אליין האָט אויך גאנץ ניט געוואוסט,

אז ער פארמאגט דעם בעסטן ווינקל פֿונם גאנצן
געגנט, דעריבער פלעגט ער יעדן פרילינג אין אמת
אמלעניש קימען צופלוצן אהער, מוזא האַבנדיק.
אז אן אנדער באַטשאַן זאל זיך נישט מקרים זיין און
פֿאַרכאַפֿן זיין דאַטשע.

אדנמאל, און א שטעטעס ווינקן מאַג, האָט זיך דער
באַטשאַן, געהאַט צוריקגעקערט אַ היים פֿון זיין שפּאַציר
אויבער דער לאַנקע. ער האָט געטראָגן אַ פֿינף זשאַ-
פעס פֿאַר זיין ווייב אין קינדער, וועלכע האָבן גע-
וואָרט אויף אים אין געסט, אויפֿן דאָר. אלעין האָט
ער שוין אויך דערכאַפֿט די נשמה מיט אַ צוויי
זשאַבקעס און פֿאַרביסן מיט אַ האַלבוּן שלאַנג; די
צווייטע העלפט האָט ער געהאַלטן אין שנאָבל.

זאָט אין צופֿרידן, וואָס ס'איז אים הינט אויב נישט
געגאָנגען, איז דער באַטשאַן געווען נישט אויפֿגעלייגט
און האָט זיך בנעימותדיק פֿאַמעלשך געשפּאַצירט און
בער די סטעזשקעס פֿון גאָרטן...

פלוצלונג האָט ער זיך אָפּגעשטעלט אויף אן
האלבן וועג. ער האָט דערזיָקן אַ גרויסן רעגנוואַרם,
וואָס האָט דאָרט געפּוּיושעט
— הער נאָר, דו! האָסט גאָר קיין מירא נים? —
האָט אים דער פּאָטשאַן געפרעגט.
— ווער איר זאָל נים זיין, הויכגעשעצטער האר,
פּאַרדאָרנט מיך ניין, לאָזט מיך לעבן!— האָט אים—
געשריָקן דער וואַרעם, קנורענדיק זיך פֿון שרעק.
— גיב נאָר, אַקאָרשט, אַ קיק, יועסטו זען, ווער
איך פּיין,— האָט אים דער פּאָטשאַן געענטפּערט.
— לידער קען איך נים אויף אַיך קיין קוק טאָן,
— איך בין פּלינד. נאָר איך האָב דערהערט, אז איר
ניט, האָב איך מיך אזוי דערשראָקן, דאס פֿון גרויס
פחד קען איך נים צוריק געפינען מיין גאַרע אין
דער ערד.
דעם פּאָטשאַן האָט עס הנאה געטאָן, וואָס
ס'האָט זיך פאַר אים אזוי דערשראָקן. ער האָט

אױעקגעלעגט די צױנטע העלפט שלאנג, האָט ער
האָט געהאלטן אין שנאָבל, פאר זיך, אויפן נראָן,
און געמאכט אַ גאיהרוקע מינע, אױעקשעלנדיק זיך
אויף אַזן פֿוס, וואָס עס באַמײט דאָסעלבע, ויעו אַן
אַנשטיינדיקער, גוט דערצױגענער, מקנש פאַרלינגט
די הענט אויפן ברוסט.

— איך בין דער באַטשאַן!—האָט ער געזאָגט און
זיך גאיהרוק אַרומגעקוקט.

— אָ, פֿאַטער האַרציקער, געטרייערן! — האָט
דער האָרן מיט טרעק געמורמלט.

— איצט וויססטו שוין מיט וועמען די רעדסט?—
האָט געפרעגט דער באַטשאַן.

צו אַזו סעגלאך גיט צו וויסן פֿון דער סאַטער
בפֿורדיקער פֿיגל און לאַנד? — האָט געפֿוששעט
דחמנותדיק דער וואָרן!— אלע זשאַבעס אין די
גראַבנס ציטערן פֿאַר אַיך אימת-טוה; שלאַנגען
לויפֿן, וואו דער שחאָרצער פֿעפער וואַקסט, דערױע-

ענדוק איך פונדערווייטן; אין פון אונזער פון, אי-אי-
אי!—אין נאָט ווייס, אז גיט אין מאה האט איך
שוין אויפגעגעסן.

— אודאי, אודאי!—האָט געקנטפערט דער באַטשאַן
—און, אז עס וועט זיך מאכן, וועל איך זיך איך
געוויס אויפזיסן. גראדע איצט פון איך זיס, דער-
פאר דארפסטו טאקע דאנקען און לויבן זיך לויבן
נאָמען.

— איך דאנק איך טונטער מאל, אדוני פרייך, —
האָט געזאָגט דער וואָרים — א ס' א ס' האָט איך
זיך אָנגעהערט פון איך, די מענשן האלטן פון איך
מער ווי פון אנדערע פויגלען. דאָס דוכט זיך זיס
איך בכבודלעך ובעצמכם, וועלכער גרינגט זיך די
קלוינגקע קינדערלאך?

דעם באַטשאַן האָט די לעצטע פראגע געשטעלט
א ביסל אין א פארלענהייט. ער האָט געשווינד
פראַגעלאזן די צווייטע פון אויף דער ערד.

— עמ... עמ...—האָט ער החילת ניט געוואוסט.
וואָס צו זאָגן—דאָס איז אַפּגעבלאָך—האָט ער זיך
לסוף באַהערשט—ניט אזוי, דאָס הייסט מיין
אביסל מגום... אין אַ רעשטע, איך האָב גארנישט
אַנטקעגן, אז מ'זאל אזוי מעגן. ווי די זאך זאל ניט
זיין קריגט מען דאָך דערפאַר פאַר מיר מער אָפּשט.
בינו בינו איז דער וואָרן זיך אָפּקראַכן
א ביסל וועטער.

— ויאָה, דו מאַכסט פּלומהו - האָט דער
באַטשאַן אויסגערוּפּן, געבנדיק דעם וואָרן מיטן
לאנגן שנאָבל זינעם א קליין דשוּב אין פּרומע.

— אי—אי—אי... אַנטשולדיקט! — האָט
אויסגעקערעט דער וואָרן — איך האָב עס גאַרניט
געמענט. איך האָב נאָר געוואָלט פאַרקריכן צוריק
אין מיין גאַרע אַרמין. איך קען ניט, פאַרשטעמט איר
מיר זיך אזוי דאָ ליגן און גאַרנישט נישט טאָן.
חוצרעם, וויל איך נישט צופיל אויסנוצן די גערזל-

דיקטט פון דעם אדוני פריץ.

— בל זמן איד האָב צײַט, דארמסטו אויך האָבן
צײַט, — האָט אים אויסגעמוסרט דער באַטשאַן.—
אויך זאָג דיר צו, דאַס איך וועל דיר ניט אויפגעסן;
און א היטער האלט זײַן וואָרט. נאָר, פארשטעט זיך,
אז דאַס טוהן איך נאָר הענט און אין דעם פאל,
ווען איך וועל ניט זײַן הונגעריק.

— איד זײַט זיךער ליבנסווירדיק, אדוני פריץ!

— האָט מיט אַפּשײַ געזאָגט דער וואָרן.

דער באַטשאַן האָט אָנגעהויבן ארוםשפּאַצירן
אהן אין צוריק אייפֿן וועג. ער האָט פאָרדרייט
דעם שנאָבל פון הינטן, אויסגעמוטשעט די פרוסט
פאָראַויס און זיךער הויך געהויבן די לאנגע פיס.
נאָר דאָ האָט ער זיך פלוצלונג דערמאנט, אז דער
וואָרן זעט אים סײַ ווי סײַ ניט אין האָט זיך ווירער
אזעקגעשטעלט. אין דעם אהנגבליק האָט אים עפעס
ארוף געטאָן די חייב זינע פון הויבן, פֿין נעסט. ער

האָם איר אָפגעקענטפערט, א קלאַפּ פּונענדויף אויף אַ
באוונדערן אויפן מיטן שנאָבל.

— דער ארוני פרוין שפּנט האָט איצט וואָס נע—

ואָנט?—האָט געפרענט דעם וואָרעם.

— נין, נים צו דיר... דאָס האָב איך מיך דורכ-

געשמיקט מיט מין ווייב אויף מצרים-לשון —

האָט געקענטפערט דער פּאָטשאַן — מיר האָבן פּאר-

שטימטו מיר, אין אפּרוקע א נום, אין ריפּן שמענ-

דוק צווישן יוד אויף דעם לשיי. דאָרטן איז נים דער

ערך בעקער, ווי דאָ, אוי איך וואָלט מיט פּאָרגעניגן

פּארבליבן בעסער אויף שטענדוק אין אפּרוקע, איז

אַבער, פּאַרשטימט מיר, קונדער... נאָר איך טון

אז דו פּאַרשטימט נים, ייענן וואָס איך ריר... דו

האָסט עפעס אמאָל ארוםגעדיזט איבער דער

וועלט?

— נין, נאָך קענטמאָל נים, — האָט מיט אַ וואָך

געקענטפערט דער וואָרעם.

— וואו זשע ביזטו ווינטער?

— איך בלעב דא, — האָט געענטפערט דער

יואָרנס.

— פֿע, ווי עקלהאפט עס דארף זיך אדומקריכן

דאָ אין שניט און אויב אדוועק פריערסט נישט אָפּ

די פיס?

— איך האָב קיין פֿיזי נישט — האָט מוט צו-

פרידנקייט באמערקט דער יואָרנס. -- חוצרעם

ווי עס ווערט נאָר קארט, באגראָב איך מיך מיף

אין דער ערד.

דער באַטשאַן האט פאדוואונדערט אָנגעקוקט דעם

יואָרעס און געוואָנט:

— איך פֿארשט נישט, וואָס האָט זיך מיר עפעס

פארגליסט זיך דאָ אָפּשטעלן און זיך צופלוידערן

מיט אזא מיזנס באשעפֿעניש, ווי דו ביזט! דו האָסט

דאָך לחלוטין גאַרנישט, וואָס ער באדארף צו האָבן

אן אנטשאנדוקער, מעיש, האָסט עפעס אַטשיין?

— א טשין? — האָט פֿאַרוואונדערט איבערנע-
פֿרעגט דער וואָרנים. — וואָס איז דאָס אזוינס?
איך בין א פֿלעטיקער ארבעטער. נאָר צו דען איז
דאָס א טשין?

דע־הערנדיק אזוינע דבורים, האט דער באַטשאַן
פון געלעכטער זיך צוכאנצט אויפן ארט. ער האָט
דורך קפּעס א מין געשריט איבערגעגעבן דער ווייב
זינער אין נעסט, וואָס דער וואָרנים האָט געזאָגט
— לי־מין, — האָט ציטערנדיק אנגעהויבן דער
וואָרנים, — אז האָב דאָ קיין שום אימפּאָסיקעס,
אָדער חלילה, פאלעדיגנדיקעס, נישט געזאָגט. חוצדעס
בין איך דער עלטסטער וואָרנים איז דער סביבה. איך
בין דא נאָר געהאט געווען ווען דער פֿוסט האָט
דאָ געוואוינט.

— אזוי, — האָט געזאָגט דער באַטשאַן, און
אין זמן קייל האָט זיך שוין געהערט מער וויצקערט,
זי פֿרעגט, — היסט דאָס, אז די פֿוסט איז אַ גע-

וויסן זין א מי ראש-וראשין איבער אלע יערים.
דאס האט דאך שוין עפעס א ממשות. אויב אזוי
וועט דאך מיר, לכל הפחות, קען חרפה ניט זיין,
חאט איד אינטערהאלט זיך מיט דיר. אויבערע
משפחות, דארפסטו וויסן, האבן אינע מיט דער
אנדערער א קנאפן כנע וישא...

— נאָם איז מיין ערות, דאָס זיך האָב קען שום
משפחה ניט—האָט אים איבערנעשלאגן דער וואָרם.
— ווי דו האָסט ניט קען משפחה?—האָט אים
איבערנעפענגט דער באַטשאַ, אַנשטעלנדיק טייל
אין אויפן פון פארוואַנדערונג.

— מיין האָט נעע: אַלערס דער וואָרם — איד ווייס
אסור ניט, וואו ס'איז ערנוץ מען זיב און קני-
דער, איד אלען האָב איד קינמאָר ניט אַנגעזען
פּינע עלטערן און וואָלט ניט דערקענט מינע אמי-
גענע פרידער און שוועסטער, אויב איד זאל זיך מיט
זי אַילו ערנוץ וואו טרעפן.

דער באַטשאַן האָט אַרונטערגענומען די פֿום אונ-
טער זיך און געמאכט אַ זייער עינסטע מינע.
— אַ! אין וואָס פאר אַ שלעכטן מצב עס געפונען
זיך די נידעריקע שיכטן איך הייל עס מער ניט
הערן. דאָס שאַפט מיר אַ שלעכטע שטימונג. גיט,
גיט זיך געוונטערדיגט מעגלאך, אז איך וועל דאָס
ווען עס איז פאַרבלאָנדזשען. נאָר וואָל דיר נאָט אויסהומן
זיך צו באַווייזן פאַר מיר, ווען איך וועל זיך הונגעריק.
דער באַטשאַן האָט זיך אויסגעהויבן און איינעקגע-
פּרוּינגן איינן דאָר פֿון דער אלטער היינט. דער הענג-
נאָרן האָט אויסגעזוכט זיך נאָרע אין און געלם
געוואָרן.

אין אַ עטלאַכע טעג ארום האָט דער באַטשאַן
זייער געשטאָרמט איבער דער וועלבער וועג, האו-
ער האָט געשמועסט מיטן הענגוואָרן.

— וואָרן! — האָט ער גערויזט.

ס'זען דער האָט אים אָבער ניט אָפּגעקומען ערט.

— עי, רענווארעם! קום אהער, איך וויל מיט
דיר א שטיקס מאן.

— כ'האב מירא. — האט אויסגעשרווען דער רענא-
וואריום פון אונס, פון זיין נאָרע ארויס.

דער באַמטשאַן איז זייער אין פעס געוואָרן. מיטן
נאָצן בח האָט ער אַ זעץ געגעבן מיטן שנאָבל אין
דער ערד. דער וואָריום איז ארויס פֿון זיין נאָרע,
ביינאָדענדיג זיך אונדערזען פֿון שרעק אין אינטערסע-
ניקייט.

— א העוה דאָס איז, פונדעסטוועגן, נישט צו
גמן ווען איך רופֿ — האָט אים שמרענע אויסגע-
רעט דיר באַמטשאַן, שטענדיק אויף אַזן פֿוס. —
צו זייער נעם, ווער איך בין און ווער דו ביזט!
צו פֿאַרנעמטן נעם, כאַר אַ פֿבור עס איז פֿאַר דיר,
וואָס איך פֿאַוולירן מיט דיר צו שמועסן?

— אָן זינט ניט אין פעס, אדוני פֿרויען האָט קיין
פֿאַראַנבל ניט! — האָט זיך געבעטן דיר וואָריום, —

אך האב סוף און יונגע-שטראקל, און אונערנע-
שטראקל איר אלען האט, דיכט זיך, געזאגט, אז איר
זאל איר נישט נוסען פאר דו איינע ווען איר ווענט
דינגערקע.

— יע אמרן האט שטאלן געזאגט דער
פאטשאן — נאר אונט ויל איר אז דו וועלט
סוף זעסט דאזעלען דין דין לעבן סוף איר זעסט
אונטער-דאך, איר בלבל, סוף איר, שאדט נישט, אז
סוף, היינט ליט, זאל זיך באהענגן מיין לעבן פון
די טרענקע פאלקס-אויבן.

— זען וואס אונטער-דאך זאל איר איר דאזעלען
איר בלייב נישט, א איר זאל קענען געזען זעסט
אויב, וואס זאל איר האדאנטערעסירן, איר איר
עצבות פארזאגן — האט עטוועק איינסערש-
דער ווארט — זיס איר לעבן איר דער וועלט
איר זין מ'וועט סוף נישט איינעסן, סוף איר אלע אונט
איר דאס זעלבע: איר אקער דו ערד און סוף

==

גראפנס,

— אזוי, אזוי, — האָס נוסמוטיק אויסגעצויגן דער
באטשאן, — דאָס הייסט, על פּן, או דו פּוסט דאס
דער, האָס מאכט די גראפנס, וואו ס'וואוינען די
זשאבקעכ?

— נין, — האָס געענטפערט דער וואָרן. —
א זעלכע גרויסע גראפנס, חוץ איר מינט, בין איך
ניט ביכולת אויסצוגראפן. איך גראָב אויס אין דער
ערד אין דער לענג אין דער פּרייט קלמנינקע.
שמאָלינקע גריבעלאד.

— טאָ וואס פאַר א נוצן האָבן, למשל, סיר,

באטשאנעס, פון דיר?

— איר? — האט געוואָנט דער וואָרן — קודם
בל קען דער אדוני פּרויץ סיר אויפגעסן, ווען נאָר עס
פארווילט זיך אים.

— דאָס חיים איך — האָט געוואנט דער בא-
טשאן, פארווארפנדיק די קאָפּ אין דער הויך. — די

דארפסט מיר וועגן דעם אזוי אפט נישט דערמאנען.

וואס אבער נאך?

ווערען צולעצער איך די ערד; דערפער וואקסט

אויף איר א סך בעסער און סאנטווקלען זיך ווער

נישט פארשטענע נראוי, בלומען אין בויער. אדאנק

מיר ווערט די ערד פרוכטבאר.

— אזוי הייסט דאס די מאכט דאס אין א בלא-

טע, או עס עקלט איש צום גען!

— זייט מוחל וואס איך וועל מיט איר נישט

מסכים זיין — האט בבבוריק אפגעקנטערט דער

ווארט. — דאס קען מען נישט אנרופן בואפע.

דאס איז פרוכטבארע ערד, אויף וועלכע עס וואקסן

פארשטענע געוויקסן; א דאנק די געוויקסן לעבן

די פלינגעלאך; מיט די פלינגעלאך ווער נערן זיך

די זשאנקעלאך, און די זשאנקעס באוועליגט צו

עסן איר און אבער געשעצטע משפחה.

— די מינסט, או אט דאס אלץ, וואס די וואוסט דא

האָב אַך אױפֿפֿריהער נײַט געװאָסס? — האָט גע-
פֿרעגט דער באַשטאָן, ארױנטערנעמענדיק אונטער
זיך די סוס און זאָפֿנדיק אױפֿן זאָרם א פֿאַר-
מאַטערן בלוק. — אַך האָב נאָר געװאָלט דײַ פֿאַר-
הערן זאָגן-װשען נאָר, װוּ אױי מאַכסטו עס דײַ...
זײ האַסטו עס אנגעװפֿן?

— פֿרוכטבאַרע? ערד? — האָט געװאָנט דער
זאָרם. — אַך טראַג ארױבער דײַ ערד, װאָס ליגט
שײַפֿער, פֿון אונטן, אינדערװײַך, פֿרײַ דײַ זון װאָל
איר קענען באַװאָרעמען און דער רעגן באַגיסן דײַ
ערד װידער, װאָס ליגט פֿין אױבן, טראַג אַך ארױבער
אונטן, אױף אַזא אופן צושניט אַך דײַ ערד און
פֿאַרבייט אײַן שײַכט סױג דער אנדערער; אױי ארום
װערט זײ פֿרוכטבאַר.

— זייער, זייער קלוג — האָט געװאָנט דער באַט-
שאַן — װאָס כּױסטו נאָך?

דער רעגנװאָרם האָט זיך מיט דרך ארץ צוגע-

דוק: אפסל נענטער צום באַטשאַן און אָנגעהויבן צו
דערצחלן; ער איז נישט געווען געוואונט, אז אימי-
צער זאל האָבן חשק אים אויסצוהערן.

— איך איז מי' הסתם אויסגעקומען צו באַמערקן
דאָס אַפּטמאַל שטמען די פאַרשילטע בלעטער אויף
דער ערד צונויפגעדרעט אין אַ דערעלע מיטן שפיץ
אויף אונטן; דאָס איז מיין אַרבעט. איך מאַד עס ביי
דער נאַכט, ווען ביווערט פֿינסטער און אַרום איז
רואַק; דאָמאַלסט קען מיר קומער עפּן ביי נישט טאָן.
אויף דער אַנדערער נאַכט קריך איך מיר אַרויס
וויסער טאָן מיין אַרבעט. איך שלעס די בלעטל
אלץ טיפער אין טופּער, ביי די ווערט אינגאנצן
אמגעזונקען אין דער ערד. נאָכדעם אַרבעט איך
איר איבער אין ערד.

— דאָס איז זייער אינטערעסאַנט.

— אַ, ווען אלע וואָלטן געווען אזוי ליבנסוויר-
דיק, ווי דער אַדוני פֿרייזן איך וויל מיך נישט באַ-

רוֹמֵעִי, וּוְיָל דָּאָס קענען אויך אנדערע סאַן און נאָך
בעסער פֿאַר מיר. נאָר זאָגט אלעין, ווענדוק אפֿליי-
סיקער אַרבעטער, דערפֿילנדיק ווי געהערונג, אלע זינע
פֿליכטן, ניט אנריירנדיק, חלילה, יענעסם, וואָס אַ
האָר איז ווערט אין באַקומענדיק דע-פֿאַר נאָר שנאה אין
פֿאַרפֿאַלונג, איז — זאָגט איך וואָס איר ווילט —
דאָס איז נאָך מער ווי איסנערעכטיקייט. נאָר אזוי
וויל מסתמא דער, וואָס איבער אונז, און אפֿילו דער
אדוני פֿריין אויב אינווערן אַ ברודער איז פֿאַשערט
אונטערצודרעקן זיך איך אונטערן האַנט, אפֿערניג
זינט הוננדיק אָדער בעת די יונגע האַרן, וואָס
ליגן אויבן אין געסם, דארפֿן עפעס אַ צוביטשאַכען. —
אַ, דאסאַלסט מענסטן שוין אפּוואַנגן נאָך זיך אַ
רבֿן-קדיש. יע, כ'פֿאַרשטיי, דאָס איז גאָנץ נאָמיר-
לאַך אין אזוי פֿאַדאָרף מן הסתם צו זיין, און איך,
קליינער וואָרדן, סאָר עס אפֿילו פֿאַר מיין טייל
נישט פֿרעגנען, נאָר אַבער פֿאַר וואָס האַסן אונז

אלע אונז אין פאציע זיך צו אונז פון שלעכטן
צייט אונז עקלהאפטע. פארוואס? מיטסונס גע-
זאגט, אסך וואלטן מיר געקענט אויפמאן אין דער שוואר-
צער, פריכטער ציד, ווען מיר וואלטן זיך אויסגע-
פיצט אין שניע מלבושים מ'הרגט אונז סוף דו
פיר, מ'גענדוק, או מיר פילן גארנט; קונדער ווען
אונז אין אויף ווענטקעס, פרו דערנאך אונז צו דער-
מיינקען... אד... אדו אדוני פריץ. ע-לאך לעבן—
שויערלאך לעבן...

—נייע... נייע — האט זיך אפגערושן דער פא-
טשאן—קוקט נאך, ווי ער שמעלט זיך דאס ארויס
פון דער פינגער זעט ס'האט מיר אויך געלאפט א
רחמנית אויף דיר.

— מיינט דאנקען דעם אדוני פריץ — האט
אויסגערושן דער ווארים, וויקלענדוק הכנעהדיק
דעם גאנצן גוף — פא- א רעגנוואך דעם, גלויבט
מיר, או קען א'גענעמערעס און נוסא, ווי ענדוקני-

דיק די מאַג-אַרבעט, ארויסצוקריכן אין אַ פֿריכטן
זומער-אַונט אויף דער דער און זיך פּוּזשען אַזוי
אין פּוּזשען, שעפּנדיק נחת פון גאַטס שוין וועלסטל.
דאָמאַלסט, גענוכט ער, באַמת, פֿון עולם-היה, און
בינו לבינו זוכט ער זיך אויס בלעמער, וועלכע
ס'זאל קענען אַרײַנשלעפּן אין דער דער. נאָר... ניט
שעפּנדיק קען זיך אַ יוגרום דערלויבן אזא הענט:
די מענטשן זענען אַזוי שלעכט, אַזוי אכזריותדיק
שלעכט, אָט, לכּשׁל, דער פֿוסר, וואָס האָט דאָ ווע-
דאָ געוואונט. אין פֿרוג, דכּט זיך אַ גאַנץ וואַי-
לער אין נובער מענשל, נאָר אויך ער האָט ניט גע-
קענט באַגריפּן אַן ענין, ווי ס'באָדארף צו זיין, אַך
האָט אַטאַל צוגעהערט, ווי ער דאָט אַינגעטענדט
מיט אַינעם פֿון זינע קינדער, וואָס דאָט געהאַט
זרויפּגעבראַנגן אויף אַ רעגנוואַרם. ער האָט אים
געמוסרט אין געוואָנט, אַז דאָס באַדארף כּען ניט
כאַן; אכּה, ס'איז אַן עקלעאַפּכע, כּמא בריאה, האָט

ער געוואָסן, און מיטן האַנט אַררירן סאָר מען עס
נישט, נאָר קען יסורים דארף מען עס נישט פאַרשאַפּן,
ווייל דאָס איז אויך נאָס אַ באַשעפּעניש. יע, דאָס
ווערן אפּט נאָך שווע ייערסער, נאָר נישט שוין
ווען יאָלט נישט בעסער געווען, ווען ער דערקלערט
דאָס קינד דעם טוען, וואָס מיר ברענגען און אַז
מיר ווען אים אַזוי פאַרשוואַרצט, ווייל מיר האָ-
בען טאָג ווי נאָכט לשובת די טעגער און חיות
— אויף! — האָט אינסנעצייגן דער באַשאַפּן —
אין מיר האָבן דאָס אויך נישט געוואָסן.

— יאָלט דער אדוני פּירן וועגן אינו אַמאָר
אַ גוט-וואָרט ארבעטוואָרטן— האָט געבעטן דער וואָ-
רעם.

דער באַשאַפּן האָט געמאכט אַ ווער ערנסטע
מיט, האָט אַ קורצע צייט געקוקט סתם און דער
וועלט ארבעט ווי באַקלערנדיק מיר דעם ענין און
האָט דערנאָך געוואָסן:

— איך ווייס, בנאמנות, אלמין ניכ, וואָס דיר
דערויף צו ענטפערן. אין דעם וואָס די דערציילסט
איז, בלי כפק, דאָ אויך, א טייל אמת, און איך בוז
דיר זאָגן, צווישן-אונז יאָל עס בלייבן, אז איך דאָב
אויף דיר רחמנות געקרונן. נאר כיוונכז כ'קען גע-
וויס זיין, אז איך זאָל ביטן מיין מיטונג, ווען איכ'ל
זיין הונגעריק. נאָר פֿונדעסמוועגן, וועל איך וועגן
דעם א קלער טאָן, איך האָב, פארשטימטו מיך,
אויף מענטשן א געוויסע ווירקונג. א בלייבנדיק! איך
פֿארדארב דאָך די זשאבעס, שלאַנגען און נאָך אין נאָך
חיות, יועלבע זינגן. שעדלאַך פֿאר די מענטשן
נאָר די צרה איז, וואָס איך בין צו שוין, און דרע
זיך דערנעבן ווייניק ציווישן די מענטשן, דערצו,
ווייסט דאָך אלמין, די קונדער, זאָלן זי טיר געזונט
אין שטארק זיין..

— מיינפֿער דאנקען דעם אדוני פֿרוי! — האָט
אויסגערופֿן אין אַנמציקינג דער וואָרים — איך

וואָלט איר געזאָלט וואָגן... איר וואָלט געוואָלט פֿון
דאָנקבאַרקײַט איר סאָן א קליינע טובהלע.

— וואָיאָס! א טובהלע מיר שײַנט, אז דו געסט
זיך שײַן צופיל איבערן — האָט אױסגערוּפֿן דער
באַטשאַן און זיך פֿאלד אַ שטעל געטאָן אױף אַזן פֿוס.

— וועט מײַן, גערוקער האַר, טאַמער האָב איר
איר פֿינע בוכיד געױזן. איר וועט, איר וועט גאָנץ
נוט, ווי גיטטיק איר בין קעגן איר... איר וויל איר
נאָר פֿאַרדייטן פֿון אַ גרויסע סכּנה, יאָס שײַעכט
איבער איר.

— איבער מיר, איבער מיר שײַעכט קעגן שײַם
סכּנה נוט, אױסגעטום האַלט מען פֿון מיר און מײַן
מיר אָס. פֿאַר אױנאַרדע-ען א געױענן אױף מיר הערט
מען פֿאַשטראַכט. ביהאָב מירא, ליבזער ווערױסל,
אז דו בױט אַ ביסל גערודט!

— א, הקרם מיר נאָר אויכ, אדוני פּריון די זאך
איז, פארשטימט איר מיר, אזוי: מיר גראָבן אונזערע
גריבלאך אין די פארשטדנסכע ריפּובליקען, און אזוי
ווי מיר זינגען א סך, איז די נאנצע ערד אין דער
סביבה צוגראָבן. דאָ אין גארטן וואוינען 50 בלוינט
רעננהערטן

— אָ-אָ! ס'איז דאָך עפעס, סט... סט... קיין עין
הרע נישט א הויש בוסל, א נאנצע ארמט — האָט
געזאָגט דער באַטשאַן שוין באלעקנדיק זיך באַצייט'ס
אזוי, אז דער יאָרנס האָט אָנגעהויבן הענדום-
פענדום צולויפן אין זיין גאָרע ארמין.

— וואוהיין?!. — האָט אויסגעשרייען דער באַטשאַן.

— איך... איך האָב מורא, דאָ צו בלייבן חתול
דער אדוני פּריון האָט, שרינט זיך שוין אויסגעהונ-
גערט. — האָט געזאָגט דער וואָרנס.

— דער צייל - זשע, נו, נוכערן — האָט מיט
אומגעוילר אויסגעשיצען דער באַטשאַן.

דער רעגנטיאָים האָט אַזויסערקט די שטיץ-
קעפל זינע פון דער נאָרע און געזאָנט:

— איך האָב אַך געוואָלט סתּרה זיין, אי מיט
האַבן אונטערנעמראָכן די גאנצע הייז יעדע מינוט
קען זי אנטפאלן.

— כא — כא — כא — האָט זיך צולאָט
דער באַטשאַן.

— איר דארט איבער מיט ניט לאַפן: איך זאָג
דעם רינגעס אמת, דערמאָנט אַך נאָר, וויפיל מיט
זינען! צוליב אונז זעצן זיך אַראָפּ און פלאַצן אָפּט
גרעסטע מייערן, און דעם בימרים כאַלופּע און שוין
אַזוי צופוילט, אז ניט הינט מאַרין זעט זי אַכט-
פּאַלי.

דער באַטשאַן האָט אַלץ געלאָבט. לכּוֹף האָט ער
א שטורך געגעבן דעם וואָרעם מיט זיין האַרטיגן.
לאַנגן שנאָבל. דער וואָרעם אַבער האָט שוין געהאַט
באַיוויזן צו פאַרקרוכן מיף אין דער ערד. דער באַ-
טשאַן איז אַזעק צו זיין ווייב אויפן דאָך און איר
דערצמלט אַלץ פון „אי ביו „ת“ וועגן דעם לע-
כערלאַכי רעגנוואָרעם, וואָס מינט אז ער איז פּפּח
צו צושטערן דעם באַטשאַנס נאָסט מיט דער הויז
צוזאַמען.

— מיט די ליט דארף מען זיך ניט אַרומלאָזן
אין קיין לאַנגע שמועסן: זי געמקן זיך פּאלד אי-
בער — האָט געזאָגט דעם באַטשאַנס חתן.

ס'איז אַדורך אַ חאָך. דער באַטשאַן און דער
רעגנוואָרעם האָבן זיך מער ניט געטראָפּן.

אמנמאל אין א שטעטל, ווארומען טאג זינען
דער פאטשאן טוט דער יונג געזעסן אין נ סט אין
באטראכט דו פוצלאך זייערע וואס זינען געלעגן
געבן זיי.

— זעסט, זיי האבן שוין געדערלאך — האט גי-
זאגט דעם פאטשאנס ווייב.

— סאקע, — האט מסכים געווען דער פאטשאן —
נאך ס'דארף נאך לאנג געדויערן ביז זיי
וועלן אונטערוואקסן... וועסט, דו זשאפקעס הויבן
שוין אן צו ווערן פארזוכטקער. הינט אונדערפון
האט זיך ס'יר אינגעלעך צו כאפן קיים אמעק.
ס'רעף איך הינט דעם דענטווארן, וואלט איך אים
אונגעשלונגען, אמדער ער וואלט נאך פאיווען אגלוי
א פופס צו טאן...

— הא... וואס אין דאסו! — האט אין פאדעוועט-
לונג אויסגעשריגען דער פאטשאן.

טרה... אדן... טארא ראד!...

אמדער דער באטשאן האט געענדוקט זינע רייד,
האט זיך דערהערט א טראדוקער טרעשמט: די
גאנצע הייז איז אינגעפאלן. א גרויסער, געדולטער
וואלקן שטייב האט זיך אויפגעהויבן אונדערהויך,
און פירע פייגלען, דער באטשאן אין די ווייב זינע
זינע: געבליבן היינגען אונדערלופטן שריינדוק
אזוי, אז ס'האט גערוסן ביים הארצן.

די ארטע הייז האט מיט זיך פארנגעשטעלט איצט
א זייער טרויערדיקן בילד: גאנצע קופעס ציגל,
שטיינער, ליטס, ברעטער, גלאז אין אונטער דעם
אלעמען דעם באטשאנס נעסט מיט זינע קינדערלאך.
פון אויבן האבן יחוסדיק געטרארטעט א פאר
קלעצלאך מיט עטלאכע דרינגראך.

— מינע קינדער! מינע אומגלוקלאכע פייגעלאך!

האט געיאמערט דעם באטשאנס ווייב.

עטלאכענע זעה: אַבאנאנד האבן זיך פּינדע דער
באטשאן מיט דער זינג, געטראגן ארום דער חורבה,
פלעגן האקן מיט די שנאבלעך די שטענער און
צעמענט, פלעגן זיך צוהערן, פלעגן רופן — נאר
אומזיסט: קמ-ער האט זי ניט אפגעשפּעט;
זייערע עופעלאך זייער געווען זייט און באגראבן
אונטער דער חורבה.

אינאוונט האָט דער באטשאן מיט דער זינג זיך
אחצקגעצט אויף אַ בויס און גארטן און מיט פי-
טערע טרערן באקלאגט זייער אימגליק.

— ווארום! — האט דער באטשאן גלוצלונג
אויסגעשרייען.

ער האט זיך דערמאנט און דעם רעגנווארם
התראה און האט אינעם שבארק חרסה געהאט,
וואס ער האט אים ניט געפאלגט.

— ווי הייסט! ווער זאל עס זיין, וועמען האט
עס געקענט אינפאלן, או אזא באדינטשט ווי א
דענוואריג זאל עס מיר קענען אפטאן? נו! אזא
עס און אזא שוין אויף ער, ער און זינע פארשאל-
טענע ברודער זינען שולדיק און מין צרה... אום-
גלוק'אכע קינדערלאך סייען!

דער באטשאן מיט זיין ווייב זינען אראפ פון
בוים איף דער זיגע און אנגעהויבן רופן דעם
דענוואריג מיט פארשטדענע זיסע הינדערלאך.

— קום אהער, קום ארויס, שיינשטער ווערומל
— האט געשעפסטעט דער באטשאן, זונגעבנדיק
דעם קול זינעם, וואס מער צערטלאבקיט. — מין
פריי און דא מיט מירן זי וויל ווער הערן, ווי
שען דו דערצוילסט ווען דו אונטערעסאנטן לעבן
אונטער דער ערד.

דער רעגנווארם האט יעדערס, ווי די הייז און
איינגעפאלן, האט ער זיך פארקליבן אזוי סוף און
דער ערד, ווי ער האט נאך געקענט. ער האט ניט
געהערט דעם באשטאנע רעד און האט ניט געזען,
ווי דער באשטאן מיט דער ווייב האבן מיט אלע
כחות געקלאפט מיט די שנאבלען און דער ערד.

לכוף זינען די באשטאנעס אוועקגעפלוניגן, בדי
צו דערצמלן זייערע שטייטע בהינדע וועגן גרויסן
אויבנליק, וואס האט זי געטראפן. ווען עס איז גע-
חארן פונסטער, און די נאכט האט זיך אראפגעלאזן
אויף דער ערד, און דער רעגנווארם ארויס אויף
גאסס וועלט און האט זיך ברחכותדיק אויסגעצויגן
אויף דער כעכטער ערד.

— און ווי שטונקנדיק די לופט איז היינט! —
האט ער געזאגט — ס'וועט היינט געווען רעגענען.
הא—א—אן נוס א מאכל דער לעבן איז אזוי שוין,

אנבערהויפט אינצט, ווען די פריצים וואָס אויפן דאָך
ווינען שוין ניטא, צוליב וועלכע איך פֿלעג דארפן
לעבן שטענדיק אין צימערניש, סאמער דריי איך
יך אים אונטער, ריכטיק, ווען ער איז הונגעריק.

פארווא. גילטער-ליגע. ביהאליסטאק

1. פרווה פון אויסגאנג
2. קריסטאם פרווה
3. פון ערשטער — 1. פאקט
4. פון שטאדט
5. פאקט
6. פאראווארט — אנהענג
7. פאקט פון ערשטער פרווה — איבערזעצונג
8. א פון פרווה פון א קלאס — 1. פאקט
9. פון פרווה פרווה
10. פון א פון פרווה פון פאקט פון פרווה
11. פון פרווה פרווה — 1. פאקט
12. פון פרווה פון פרווה — 1. פאקט
13. פון פרווה פון פרווה פרווה
14. פון פרווה פרווה פרווה — 1. פאקט
15. פון פרווה פרווה — 1. פאקט

Wydawnictwo „Kultur Liga“ Białystok.

Druckerei Prochanskogo. Białystok.